

Antonín Nikendey

Gregor Řežábek, zakladatel Mysliveckého bratrstva sv. Eustacha v Hluboké

Rodina Řežábků je prastará myslivecká rodina, jejíž příslušníci se objevují na panství Hluboká již za pánů z Hradce v 16. století. Gregor Řežábek se narodil v roce 1647 v obci Podhrad (později Hluboká nad Vltavou). Jeho otec Jakub Řežábek byl myslivcem na panství Hluboká a dne 29. prosince 1659 dostal za věrné, víc než třicetileté služby, od hraběte Marradase nově postavený domek v obci Podhrad.¹

Gregor se vyučil umění myslivosti u svého otce, který kladl velký důraz na to, aby syn poznal a pamatoval si hranice zmíněného panství. To bylo také příčinou, že se Gregor již jako malý kluk musel zúčastnit hraničních pochůzek a jak bylo tehdy zvykem, dostal u každého „označeného stromu“ (Markbaum, hraniční strom) několik ran, aby si stromy zapamatoval po celý život. Panství Hluboká přešlo v roce 1661 koupí do majetku Schwarzenbergů a tak se také myslivci dočkali nového pána. Tehdy podléhali lesmistru Janu Hanušovi Kunovskému, který měl sídlo v Třeboni a měl na starosti obě schwarzenberská panství, Třeboň i Hlubokou.²

V roce 1664 požádali myslivci panství Hluboká majitele Jana Adolfa hraběte ze Schwarzenbergu o zachování platů a deputátů, jako je měli za hrabat Marradasů. Poslali tuto žádost pod vedením starého myslivce Jakuba Řežábka. Ten v žádosti mimo to uvedl, že jeho syn Gregor, který se u něj vyučil jak jelenářství, tak polní myslivosti, by se rád stal jeho nástupcem.³ Žádosti bylo vyhověno a tak vidíme Gregora Řežábka od roku 1665 jako polesného (Waldbereiter) panství Hluboká.⁴

Po několik let nejsou o Řežábkovi v materiálech žádné zprávy. Teprve 22. ledna 1682 vydal kníže Jan Adolf reskript svým vedoucím zaměstnancům, kde věnuje značnou pozornost koroptvím a požaduje od mysliveckého personálu více pozornosti chovu a ochraně koroptví. K reskriptu je připojen pokyn pro polesného pod titulem „Unfehlbares Mittel, wie man die Feldt- oder Rebhühner ziegeln soll“ (Bezchybný prostředek, jak chovat nízkou zvěř a koroptve).⁵

V roce 1684 byla založena a postavena první bažantnice na panství u Záblatí a zaměstnán nový bažantník. Místo pro bažantnici bylo vybráno bažantníkem z Křivokláta, ale dohled nad stavbou byl svěřen polesnému Řežábkovi.⁶ Dne 29. června 1685 prosí Řežábek knížete o zvýšení svého platu a deputátů.⁷ Jeho žádosti bylo vyhověno s ohledem na velký počet dětí a věrné služby knížecímu domu. Dne 23. srpna 1687 prosí knížete znovu o podporu při koupi jezdeckého koně a o malý příspěvek na jeho krmení.⁸ Když poprvé ovdověl, požádal Řežábek dne 12. června 1687 o povolení k sňatku s Kateřinou, vdovou po zesnulém hlubockém purkrabím Lukáši Ambrožovském.⁹

V roce 1689 se hlubočtí myslivci dostali do potíží. Kníže Ferdinand ze Schwarzenbergu došel k závěru, že někteří jednotliví myslivci nejsou ochotni dodávat potřebnou zvěř. Proto bylo nařízeno, že všichni musí dodávat stejný druh a počet ulovené zvěře. Také v roce 1690 došlo k nedorozumění při odvádění kůží a kožek z ulovené zvěře. Od nepaměti měli myslivci panství Hluboká právo ponechávat si kůže škodné, tedy šelem. Reskriptem z 2. ledna 1690 nařídil kníže Ferdinand, že myslivci jsou povinni odevzdávat veškeré kůže z ulovené zvěře do panského důchodu.

Myslivci pod vedením Řežábka ihned reagovali na nepříznivé nařízení a napsali knížeti dopis, kde obhajují svá dosavadní práva, poukazují na svou špatnou životní úroveň s tím, že sotva jsou schopni uživit své rodiny. Kníže argumenty myslivců odmítl, ale bylo jim zvýšeno zástřelné za škodnou zvěř.¹⁰ Dne 16. října 1691 píše Řežábek knížeti dopis, kde zdůvodňuje, že ne všichni myslivci

¹ SOA Třeboň, pracoviště Český Krumlov (dále SOA T, CK), Velkostatek (Vs) Hluboká, I-IA beta-5.

² SOA Třeboň (SOA T), Vs Hluboká, IB-7J-Ia

³ SOA T, CK, Panství v Čechách všeobecně, B-7J-4a (1664-1726).

⁴ Tamtéž.

⁵ Berger, A.: Fasanen und Rebhühner. In: Jagd-Zeitung, Wien, 18, 1875, Nr. 16, S. 484-487.

⁶ SOA T, Vs Hluboká, IB-7J-3g.

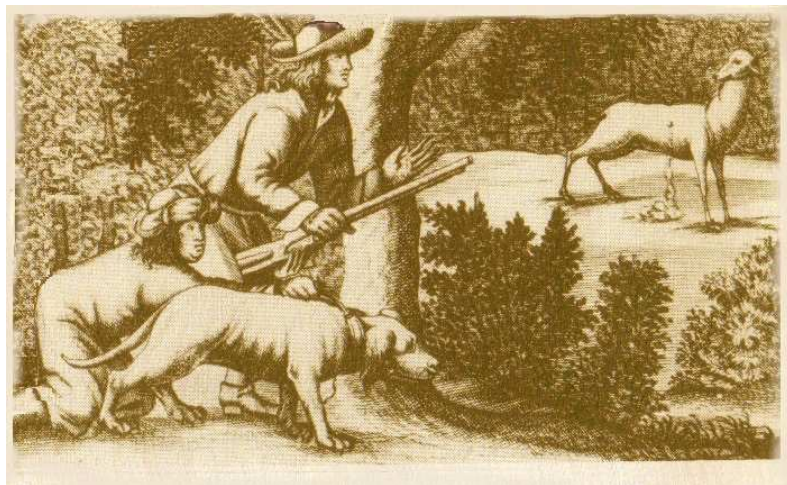
⁷ Jako pozn. č. 3.

⁸ Tamtéž.

⁹ Jako pozn. č. 3, B-7J-4b.

¹⁰ SOA T, Vs Hluboká, IB-6W alfa-9k.

mohou odvádět předepsanou zvěř. Na jednotlivých revírech se nevyskytují stejné druhy a proto prosí knížete, aby nařízené dodávky ulovků příslušně upravil. Tato záležitost i odvody kůží škodné pak byly knížetem Ferdinandem vyřešeny k oboustranné spokojenosti reskriptem ze dne 29. března 1692.¹¹

Kníže teď častěji jezdil na Hlubokou, zúčastňoval se štvanic se smečkou a jeho poměr k myslivcům se pronikavě zlepšil. To snad také bylo důvodem k tomu, že již 31. 5. 1692 píše Gregor Řežábek knížeti jménem celé myslivecké profese a prosí o povolení „ku sbratření hlubockých myslivců k počtě svatého Eustacha“. Uvádí, že myslivci panství Hluboká měli vždy snahu hájit knížecí zájmy pravodatnou myslivostí. Také poukazují na vynikající chování a to, že se pravidelně zúčastňují církevních slavností

v hosínském kostele. Řežábek píše dále, že myslivci by si velmi rádi pořídili prapor a prosí knížete, aby za tím účelem dovolil půjčku 50 zlatých z hlubockého důchodu. Myslivci se zavazují, že půjčku vrátí do tří let.¹²

Kníže Ferdinand povolil bratrstvo dne 5. června 1692 a stejně tak povolil půjčku 50 zlatých na pořízení zeleného praporu. Tento dopis je skutečně zakládací listinou Mysliveckého bratrstva svatého Eustacha v Hluboké (Jägerbruderschaft des hl. Eustachius zu Frauenberg / Moldau).

Založení Mysliveckého bratrstva sv. Eustacha je největší zásluha hlubockého polesného Gregora Řežábka. Později dostalo Myslivecké bratrstvo statut a konečně se stali členy bratrstva také myslivci všech schwarzenberských panství v Čechách, Rakousku a Německu. Myslivecké bratrstvo v Hluboké byla jedinečná instituce, vybudovaná během času v prvotřídní sociální zařízení, které vykonalo mnoho pro veškerou schwarzenberskou myslivost a lesnictví. Také výcvik a výchova myslivců byly organizovány mysliveckým bratrstvem a tím se podstatně zvýšila odbornost knížecího lesního personálu, což výrazně ovlivnilo kvalitu schwarzenberského lesního hospodaření. Myslivecké bratrstvo existovalo plných 250 let. Během celé této dlouhé doby působilo na zvyšování úrovně lesního hospodářství a myslivosti. Teprve nacismus ukončil činnost této prastaré a slavné instituce.¹³ Polesný Řežábek byl prvním svobodně zvoleným předsedou Mysliveckého bratrstva sv. Eustacha na panství Hluboká.

V roce 1693 po druhém ovdovění oženil se s Terezií, dcerou hlubockého sládky.¹⁴ Pod diplomatickým vedením polesného Řežábka získali myslivci četné výhody, např. od 17. února 1695 byly myslivcům a jejich pozůstalým hrazeny pohřební náklady z bratrské pokladny, atd.¹⁵ Myslivci se starali a chovali obezřetně zvěř tak, že se její stavy zvýšily a bylo možno bez obtíží zásobovat knížecí kuchyni zvěřinou.¹⁶

V obci Podhrad, za mostem přes Vltavu ve velké zahradě polesného existovala v roce 1690 cvičná střelnice. Kdy přesně byla zřízena, nebylo v pramenech možné zjistit. Byla místem týdenních schůzek všech myslivců panství Hluboká, kteří každou neděli po mši svaté v Hosíně se zde sešli ke střelbě do terče a zároveň k příjemnému posezení. Dne 30. května 1699 požádal polesný Jeřábek jménem celého hlubockého společenství knížete o příspěvek na střelivo, jako jej mají třeboňští myslivci.

¹¹ Tamtéž, IB-6W alfa-10.

¹² Jako pozn. č. 3, B-7J-1.

¹³ Schwarz, M. (Antonín Nikendey): Die St. Eustachius-Jägerbruderschaft in Frauenberg an der Moldau. Schwarzenbergischer Almanach 1980.

¹⁴ Jako pozn. č. 9.

¹⁵ Jako pozn. č. 3.

¹⁶ Berger, A.: Kleine Denkwürdigkeiten. In: Jagd-Zeitung, Wien, 27, 1884, Nr. 6, S. 166-171.

Příspěvek potřebují proto, aby se mohli zdokonalit ve střelbě a potom také pozvat k výročním střeleckým soutěžím libějovické, budějovické a jiné myslivce. Po příslušném výcviku by pak směle mohli tyto pozvané cizí myslivce při střeleckých soutěžích porazit.¹⁷

Prosbě myslivců bylo vyhověno a dosud skromné sváteční schůzky na střelnici se postupně změnilly v myslivecké slavnosti k počtě svatého Eustacha. Trvaly dva, později tři dny. Myslivecké slavnosti byly až do roku 1720 pořádány na hlubocké střelnici, dále pak v Krumlově. Mysliveckému bratrstvu bylo povoleno navrhnout si stanovy, 19. června 1699 byl vydán příkaz k jejich vypracování. Ještě před jejich schválením myslivci požádali o dovolení stavby nové střelnice, což bylo bez námitek povoleno.¹⁸ Dne 20. října 1699 byly stanovy knížetem Ferdinandem za Schwarzenbergu schváleny a podepsány.¹⁹

Dne 10. října 1708 byl polesnému Řežábkovi a několika jemu podřízeným myslivcům podstatně zvýšen plat.²⁰ Dnem 1. ledna 1710 byl Jan Zikmund Drescher von Cadan jmenován lovcím pro všechna schwarzenberská panství v Čechách, se sídlem v Třeboni.²¹ Panství Hluboká se stalo střediskem myslivosti, již byla věnována velká pozornost a chov zvěře byl velmi intenzivní. V říjnu roku 1708 byla zahájena stavba loveckého zámku Ohrada, což znamenalo velké pracovní zatížení také pro polesného Gregora Jeřábka.²²

V roce 1710 byla založena „Nová Matrikulární kniha“ Mysliveckého bratrstva sv. Eustacha. Je to objemná kniha vázaná v zeleném sametu, se schwarzenberským znakem zhotoveným ze stříbra.²³ Dosavadní členové byli přepsáni ze staré matriky bratrstva, která se však nezachovala. Polesný panství Hluboká Gregor Řežábek zemřel po krátké nemoci dne 21. srpna 1711 v obci Podhrad.²⁴ Pochován byl dne 25. srpna na farním hřbitově v Hosíně.

Literatura

- Berger, A.: Fasanen und Rebhühner. In: Jagd-Zeitung, Wien, 18, 1875, Nr. 16, S. 484-487.
 Berger, A.: Kleine Denkwürdigkeiten. In: Jagd-Zeitung, Wien, 27, 1884, Nr. 6, S. 166-171.
 Grässe, T.: Jägerbrevier. Verlag Paul Parey, 1885.
 Czižek, V.: Auszug aus den Ausgabsubriken der Frauenberger Rent- und Burggrafen.Rechnungen. In: Jagdzeitung, Wien, 31, 1888, Nr. 16, S. 466.
 Teplý, F.: Dva staří hospodáři čeští. Jindřichův Hradec 1908.
 Riesenecker, A.: Die sozialen Einrichtungen für die fürstlich Schwarzenbergischen Bediensteten. Schwarzenbergischer Almanach 1962.
 Schwarz, M. (Antonín Nikendey): Die St. Eustachius-Jägerbruderschaft in Frauenberg an der Moldau. Schwarzenbergischer Almanach 1980.

Článek měl premiéru v jihočeském periodiku Myslivec - Časopis pro návrat přirozených vztahů přírody a myslivosti, ročník 3, č. 7, červenec 1996, s. 8-9. Tento kvalitní, nezávislý měsíčník vycházel čtyři roky v letech 1994 - 1997, šéfredaktor Petr Martan, vydavatelé Petr Martan a Blanka Vondrášková, Čkyně.

Po zániku časopisu pak autor věnoval svůj text redakci Rodopisné revue, a od roku 2003 znovu usilovně pracoval na jeho dalším doplnění a rozšíření o nové informace stran historie stříbrného kříže, součástí tzv. stříbrného pokladu Mysliveckého bratrstva sv. Eustacha. Pro hlubocké bratrstvo kříž pořídil někdejší lovcí Norbert Kfelíř ze Zakšova. Mladí schwarzenberští knížecí adepti myslivosti po řádném vyučení bývali u kříže slavnostně pasováni na právodatné myslivce a skládali přísahu i svatému Eustachovi. Zdolat některé podstatné, nemilé úřední překážky však bylo pro Ing. Nikendeye časově velmi náročné a k publikování výsledků pátrání už nedošlo.

¹⁷ Jako pozn. č. 12.

¹⁸ Jako pozn. č. 3 a SOA T, Vs Hluboká, IB-7J-3g.

¹⁹ Viz pozn. č. 12.

²⁰ SOA T, CK, Vrchní úřad, IIA-8J-2.

²¹ SOA T, CK, Vs Hluboká, A-6B beta-2a (1709-1799).

²² SOA T, CK, Panství Krumlov, I-8J-1b.

²³ SOA T, CK, Sběrka rukopisů (1327-1968), katalog II / ČK-24.

²⁴ SOA T, Vs Hluboká, IF-7J-1.